

A f⁰r³kagyl³

Contributed by tomcat
2004. October 17. Sunday 17:48

There are no translations available. Hallunk r³luk, tudunk a l⁰tez⁰s³kr³l, a fahaj³k l³thatatlan v³-z alatti ellens⁰geir⁰l f⁰r³kagyl³kr³l, ³im szinte semmit nem tudunk ezekr³l az ³jllatokr³l. A cikkb³l ³ket ismerhetj³ meg.

A haj³testre feltapad³ kagyl³k mindig sok gondot okoztak a haj³s n⁰peknek. Nem csak az⁰rt, mert az egyre vastagabb r⁰tegen tapad³ ³jllatk³k nagyon lass³-tott³k a haj³k am⁰gy sem nagy sebess⁰g⁰t, nem csak mert nagy nehez³-tett⁰k ezeknek az am⁰gy is neh⁰zkes b³irk³knak a man³'verez³' k⁰pess⁰g⁰t, hanem mert bef⁰rt³k magu haj³test fa szerkezet⁰be, gyeng³-tve azt. A k³vetkezm⁰nyek egy⁰rtelm³ek voltak: s⁰r³l⁰keny, id³vel sziv³rg³l. ³tszakad³ pal³nkok. De milyen ³jllatokr³l is van sz³? K⁰t fontos nemzets⁰gr³l illik itt megeml⁰kezni, a f⁰r³kagyl³kr³l, ⁰s a haj³f⁰gr³l.

A f⁰r³kagyl³k legnevezetesebb fajt³ja a Plohas dactylus, amelyik mindenbe bef⁰rja mag³it, amivel csak siker³l megk³zdenie: a f³ba ⁰pp ⁰gy, mint a parti k³vekbe, vagy ⁰pp az ⁰p³-tett elemekbe. Ennek a kagyl³f⁰l⁰nek a l³ rendszertan³ba nem ⁰rdemes nagyon m⁰lyen bele³sni (mint az a k³zetekbe), hiszen ez az Anglia d⁰li partjait³l sz⁰terjedt fajta a kisebb jelent³s⁰g³ k³rtevé³ volt a haj³k szempontj³b³l. 1-5. : Plohas dactylusA m³sik faj, ami kicsi t³bb figyelmet ⁰rdemel, a haj³f⁰reg -nek is titul³lt Teredo navalis. A haj³f⁰reg sz³rmaz³s³it tekintve Fekete-Afrika nyugati partjair³l indult h³d³-t³ ⁰tj³ra a vil³gtengerek tr³pusi vizei fel⁰, a f³ldt³rt⁰neti Jura korban. Rendszertanilag a Pholadidae (lemezes kopolty⁰sak) oszt³ly³ba, a Spihoniata rendbe tartoznak. A kifejlett ³llat el⁰g v³ltozatos m⁰retekben fordul el³, a n⁰h³ny centim⁰teres apr³s³gokt³ kezdve a majd 1 m⁰ter hossz⁰ sz³nyekig. Az ⁰l³ t³pl³l⁰kb³s⁰g nagyban meghat³rozza ezeknek az egy⁰bk⁰nt r³vid ⁰let³ ³llatoknak a m⁰ret⁰t. A k³peny³ kifejl³d³ l³rv³k el³sz³rt a teljes test³ket elbor³-t³ p³nc⁰lban, hatalmas rajokban haj³k³znak fel-le a tengerben, ⁰ csak k⁰s³bb, amikor m³r ⁰gy gondolj³k, hogy el⁰g sz⁰pen meg tudnak lukasztgatni egy-egy jobb sorsra ⁰rdemes ha vagy ⁰pp v³-zbe mer³lt fat³rzset, akkor tapadnak meg. ⁰m azt fontos tudnunk, hogy nem eszik a haj³k ⁰s m³s v³-zi m³t³rgyak fa szerkezet⁰t, csup³in lak³hely³l v³lasztott³k azokat. Ugyan ⁰gy, mint minden j³v³g³s⁰ kagyl³, a v³-zb³l sz³rik ki t³pl³l⁰kukat, ⁰s k³zben szorgalmas munk³val seg³-tik el³ a v³-zbe pottyant fa t³rgyak min⁰l el³ ⁰jrahasznosul³s³it. De n⁰zz³k, hogy is fest ³kelme, ⁰s hogy m³veli, amit m³veli! Nos, k³llemre nemigen vehetn⁰ fel a versenyt kedvenc fot³modelljeinkkel, tal³in csak karcs⁰s³gban. Fej³k³in egy kb. 12 mm ³tm⁰r³j³, k⁰t f⁰lb³ ³ll³, csaknem g³mb alak⁰ h⁰jat viselnek. Ennek a h⁰znak a hasoldal³in (tudom³nyosan dorz³ilis fel⁰n J) a szabad r⁰szen tal³ljuk kecses, ³m ann³l er³sebb l³baikat, amikkel megtapadnak a haj³ fenek⁰n, ⁰s elkezdik szorgalmas ³sk³d³ munk³jukat, befel⁰. Amikor kell³en elhelyezkedtek, hossz⁰, f⁰regszer³ test³ket kitolj³k a folyos³jukra, annak v⁰g⁰t a szabad tengerbe l³gatva hal³szgatnak. Mivel egyszerre ³ri³si nagy t³megben lepik el a kiszemelt szerkezetet, folyos³k el³bb-ut³bb keresztezik egym³st, ³-gy biztos³-tva a sz³ks⁰ges t³sadalmi ⁰let lehet³s⁰g⁰.

Ezeknek az ³llatk³nak a Sylophaga dorsalis nev³ v³ltozatuk ⁰l eur³pai vizekben, amelyek kisebbek, 9-11 mm ³tm⁰r³j³.

6. 8,: Teredo navalis

M⁰g r³viden tekints³k ³it, hogyan is v⁰dekeztek ellen³k: a haj³testet kor³bban k³tr³nnyal, illetve koromb³l, fagy⁰b³l ⁰s egy⁰b adal⁰kokb³l ³ll³ kever⁰ssel vont³k be, k⁰s³bb r⁰z vagy bronz lemezzel. A fa haj³kat ⁰ kellett tiszt³-tani a kagyl³kt³l. Ez ⁰gyt³rt⁰nt, hogy kiraktak minden neh⁰z ⁰s mozd³-that³ dolgot, majd a ballasztk³veket egy oldalra hordt³k. Az ett³l megd³lt haj³t sek⁰ly v³-zben az ³rbocokra k³tt³tt k³tt⁰l felkett⁰k a oldal³ra, ⁰s k³vetkezhett az ³csmunka, a kapirg³l³s, ⁰s az ³ra k³tr³nyoz³s. A k³tr³nyoz³st³l a megmaradt ³llatk³k elpusztultak. ⁰s minden kezd³dhetett el³lr³l. V⁰g³l ³lljon itt J³kai n⁰h³ny szava ezekr³l a kis l⁰nyekr³l. Csig³k reg⁰nye c. m³v⁰b³l: "A Teredo a v³-z alatti Nihil. A Teredo a tengerfen⁰k prolet³ja. Vigy³zzanak azok, a kik a vizeken van dolguk, a kiknek korm³nyr⁰d van a kez³kben, hogy a maguk legf⁰llemesebb r⁰m⁰t kitanulj³k! Mert a csig³k t³rt⁰nete azt tan³-tja, hogy a Meduza megeszi a tengeri p³kot, a Tridacna megeszi a Meduz³it, a Polypus Maximus megeszi a Tridacn³it; a hatalmas f³ldlak³ azt³in megeszi valamennyit; - hanem a megvetett tengeri f⁰reg, a Teredo Navalis, az v³-zbe fojtja a hatalmas f³ldlak³t mag³it s megeszi ³t orsz³gost³l. Ezt ³-gy tan³-tja a csig³k t³rt⁰nete.

Felhaszn³lt forr³sok: Pallas Nagylexikona, no ⁰s az Internet.